

Klassieke Olympiaden 2017-2018

Opgaven Latijn

ronde 1

Vooraf aan de leerlingen

- De Latijnse tekst is voorzien van aantekeningen die je op pagina 2 vindt.
- Er zijn in totaal dertig vragen. Elke vraag is 1 punt waard.
- De tijd waarin de toets afgenomen wordt, bedraagt maximaal 50 minuten.
- Het gebruik van een woordenboek Latijn-Nederlands is toegestaan, zoals bij het Centraal Eindexamen.
- Het gebruik van een woordenboek Nederlands is niet toegestaan.

Veel succes!

Inleiding

De hier beschreven gebeurtenis speelt zich af in 22 na Chr., in het achtste regeringsjaar van keizer Tiberius (voluit: Tiberius Claudius Nero), twee jaar na de dood van zijn populaire adoptiefzoon Germanicus. Kort tevoren had Tiberius paal en perk gesteld aan de activiteiten van beroepsaanklagers. Nu schrijft Tiberius de senaat een brief met het verzoek de tribunicia potestas aan zijn zoon Drusus te geven. De tribunicia potestas was de macht verbonden aan het ambt van volkstribuun, wat tijdens de republiek een hoge functie was. De betekenis van dit ambt in de keizertijd wordt in de volgende tekst duidelijk.

Tekst

1   Tiberius, fama moderationis parta, quod ingruentis accusatores
2   represserat, mittit litteras ad senatum, quis potestatem tribuniciam Druso
3   petebat.
4   Id summi fastigii vocabulum Augustus repperit, ne regis aut dictatoris
5   nomen assumeret ac tamen appellatione aliqua cetera imperia praemineret.
6   Marcum deinde Agrippam socium eius potestatis. Quo defuncto Tiberium
7   Neronem delegit, ne successor in incerto foret. Sic cohiberi pravos aliorum
8   spes rebatur; simul modestiae Neronis et suae magnitudini fidebat.
9   Quo tunc exemplo Tiberius Drusum summae rei admovit, cum,
10   incolumi Germanico, integrum inter duos iudicium tenuisset.
11   Sed principio litterarum veneratus deos, ut consilia sua rei publicae
12   prosperarent, modica de moribus adolescentis neque in falsum aucta rettulit.
13   *Esse illi coniugem et tres liberos eamque aetatem, qua ipse quondam a*
14   *divo Augusto ad capessendum hoc munus vocatus sit. Neque nunc propere,*
15   *sed per octo annos capto experimento, compressis seditioibus, compositis*
16   *bellis, triumphalem et bis consullem noti laboris participem sumi.*

Tacitus Annales III.56

Aantekeningen

regel 1	moderatio, moderationis pario, <i>PPP</i> partus	gematigdheid verwerven
regel 1/2	quod ingruentes accusatores represserat	omdat hij de dreiging van de beroepsaanklagers de kop had ingedrukt
regel 2	quis	= <i>quibus</i>
regel 4	vocabulum fastigium	term positie
regel 5	assumo appellatio, appellationis imperium praemineo + <i>acc.</i>	aannemen titel ambt, macht uitsteken boven
regel 6	Marcum Agrippam socius defungor, defunctus sum	<i>lijdend voorwerp van aan te vullen</i> delegit deelgenoot sterven
regel 7	in incerto foret cohibeo pravus	in onzekerheid = <i>esset</i> tegenhouden slecht
regel 8	modestia fido + <i>dat.</i>	bescheidenheid vertrouwen op
regel 9	summa res	de hoogste positie
regel 10	incolumis integer iudicium	nog in leven onbeslist keuze
regel 11	sed	maar om op mijn verhaal terug te komen
regel 12	veneror, venerari deos ut + <i>con.</i> prospero, prosperare mores, morum neque in falsum aucta refero, <i>perf.</i> rettuli	de goden vragen dat laten lukken karakter en zonder al te erg te overdrijven vertellen
regel 13-16	Esse <i>t/m</i> sumi	<i>deze indirecte rede is (ook) afhankelijk van rettulit (r. 12)</i>
regel 14	capesso	op zich nemen
regel 15	experimentum seditio, seditionis comprimo, <i>PPP</i> compressus	ervaring opstand onderdrukken
regel 15/16	compono bellum <i>PPP</i> compositus	een oorlog tot een goed einde brengen
regel 16	triumphalis particeps, participis sumi	een man die een triomftocht gehouden heeft deelgenoot <i>vul aan als subjectsaccusativus</i> eum (= <i>Drusus</i>)

Vraag 1

regel 1-2 *quod t/m represserat*

Omschrijf in het Nederlands waarvoor deze zin de reden geeft.

Vraag 2

Regel 2 *quis*

Het antecedent van *quis* is:

- A. *Tiberius* (regel 1)
- B. *accusatores* (regel 2)
- C. *litteras* (regel 2)
- D. *senatum* (regel 2)

Vraag 3

Regel 4 *Id summi fastigii vocabulum*

Citeer uit het voorafgaande het Latijnse tekstelement dat aanduidt wat met *vocabulum* bedoeld wordt.

Vraag 4

Regel 4-5 *regis t/m assumeret*

Waarom wilde Augustus dit absoluut voorkomen? Baseer je antwoord op je kennis van de Romeinse geschiedenis.

Vraag 5

Regel 5 *aliqua*

aliqua congrueert met:

- A. *appellatione* (regel 5)
- B. *cetera* (regel 5)
- C. *imperia* (regel 5)
- D. geen enkel ander woord, maar is zelfstandig gebruikt

Vraag 6

Regel 5 *praemineret*

Verklaar het gebruik van de conjunctivus.

Vraag 7

Regel 5 *praemineret*

Het onderwerp van *praemineret* is:

- A. *vocabulum* (regel 4)
- B. *Augustus* (regel 4)
- C. *nomen* (regel 5)
- D. *imperia* (regel 5)

Vraag 8

Regel 6 *Quo*

Quo verwijst naar:

- A. *Druso* (regel 2)
- B. *Augustus* (regel 4)
- C. *Marcum Agrippam* (regel 6)
- D. *Tiberium Neronem* (regel 6-7)

Vraag 9

Regel 7 *successor*

De daadwerkelijke opvolger van Augustus was:

- A. Agrippa
- B. Drusus
- C. Germanicus
- D. Tiberius

Vraag 10

Regel 7 *aliorum*

Van welk gebruik van de genitivus is hier sprake?

- A. objectivus
- B. partitivus
- C. possessivus
- D. subjectivus

Vraag 11

Regel 8 *fidebat*

Verklaar het gebruik van het imperfectum.

- A. afgeronde handeling
- B. beschrijving van de achtergrond
- C. gebeurtenis
- D. poging

Vraag 12

Regel 8 *suae magnitudini*

Hiermee wordt de *magnitudo* bedoeld van:

- A. Agrippa
- B. Augustus
- C. Nero
- D. Tiberius

Vraag 13

Regel 8 *simul t/m fidebat*

In deze zin vinden we een voorbeeld van een:

- A. anafoor
- B. chiasme
- C. hyperbaton
- D. polysyndeton

Vraag 14

Regel 9 *Quo ... exemplo*

Dit is een voorbeeld van een relatieve aansluiting. Citeer uit het voorafgaande van de tekst een overeenkomstig voorbeeld van een relatieve aansluiting.

Vraag 15

Regel 9 *cum*

De beste vertaling van *cum* is hier:

- A. hoewel
- B. omdat
- C. toen
- D. wanneer

Vraag 16

Welk van de volgende werkwoordsvormen wijkt qua tijd af van de andere drie?

- A. *mittit* (regel 2)
- B. *repperit* (regel 4)
- C. *delegit* (regel 7)
- D. *admovit* (regel 9)

Vraag 17

Regel 10 *duos*

Om welke twee personen gaat het hier?

- A. Drusus en Agrippa
- B. Drusus en Tiberius
- C. Germanicus en Drusus
- D. Tiberius en Augustus

Vraag 18

Regel 12 *adulescentis*

Wie wordt hiermee bedoeld?

- A. Agrippa
- B. Drusus
- C. Germanicus
- D. Tiberius

Vraag 19

Volgens Tiberius had Drusus de goede leeftijd voor de benoeming. Welk argument voert hij daarvoor aan?

Vraag 20

Regel 13 *Esse illi coniugem et tres liberos*

Zet deze Acl om in een hoofdzin in het praesens.

Vraag 21

Regel 14 *hoc munus*

Citeer uit de regels 1-5 het Latijnse tekstelement waaruit blijkt wat met *hoc munus* bedoeld wordt.

Vraag 22

Regel 14 *sit*

Verklaar het gebruik van de conjunctivus.

Vraag 23

Regel 15-16 *capto experimento, compressis seditonibus, compositis bellis*

Welk stilistisch middel is niet aanwezig in het bovengenoemde tekstelement?

- A. alliteratie
- B. asyndeton
- C. paradox
- D. parallelie

Vraag 24

Regel 16 *noti laboris participem*

Zet deze woorden om in het meervoud.

Vraag 25

Welke van de volgende kwaliteiten noemt Tiberius niet als hij zegt dat Drusus geschikt is voor de taak van tribuun?

- A. hij heeft een (goed) gezinsleven
- B. hij handelt nooit haastig
- C. hij heeft oorlogservaring
- D. hij is consul geweest

Vraag 26

regel 1 *moderationis*

Welk Nederlands woord heeft geen etymologische overeenkomst met *moderationis*?

- A. modderen
- B. modereren
- C. mode
- D. moduleren

Vraag 27

Regel 15 *compositis*

Welk Nederlands woord heeft geen etymologische overeenkomst met *compositis*?

- A. compact
- B. component
- C. componist
- D. compost

Vraag 28

In welke van de onderstaande vier mogelijkheden staan de keizers in chronologische volgorde?

- A. Caligula, Claudius, Nero, Tiberius
- B. Claudius, Tiberius, Caligula, Nero
- C. Tiberius, Caligula, Claudius, Nero
- D. Tiberius, Nero, Claudius, Caligula

Vraag 29

Tiberius had in zijn villa in Sperlonga deze beeldengroep staan. Welke mythologische scène is hier afgebeeld?

Vraag 30

Wat is het verschil tussen de troonopvolging in Nederland en en die in Rome ten tijde van keizer Tiberius (zoals ook uit de tekst blijkt)? Ga bij je antwoord in op beide systemen.

Einde